

ABSURDNÍ DIVADLO

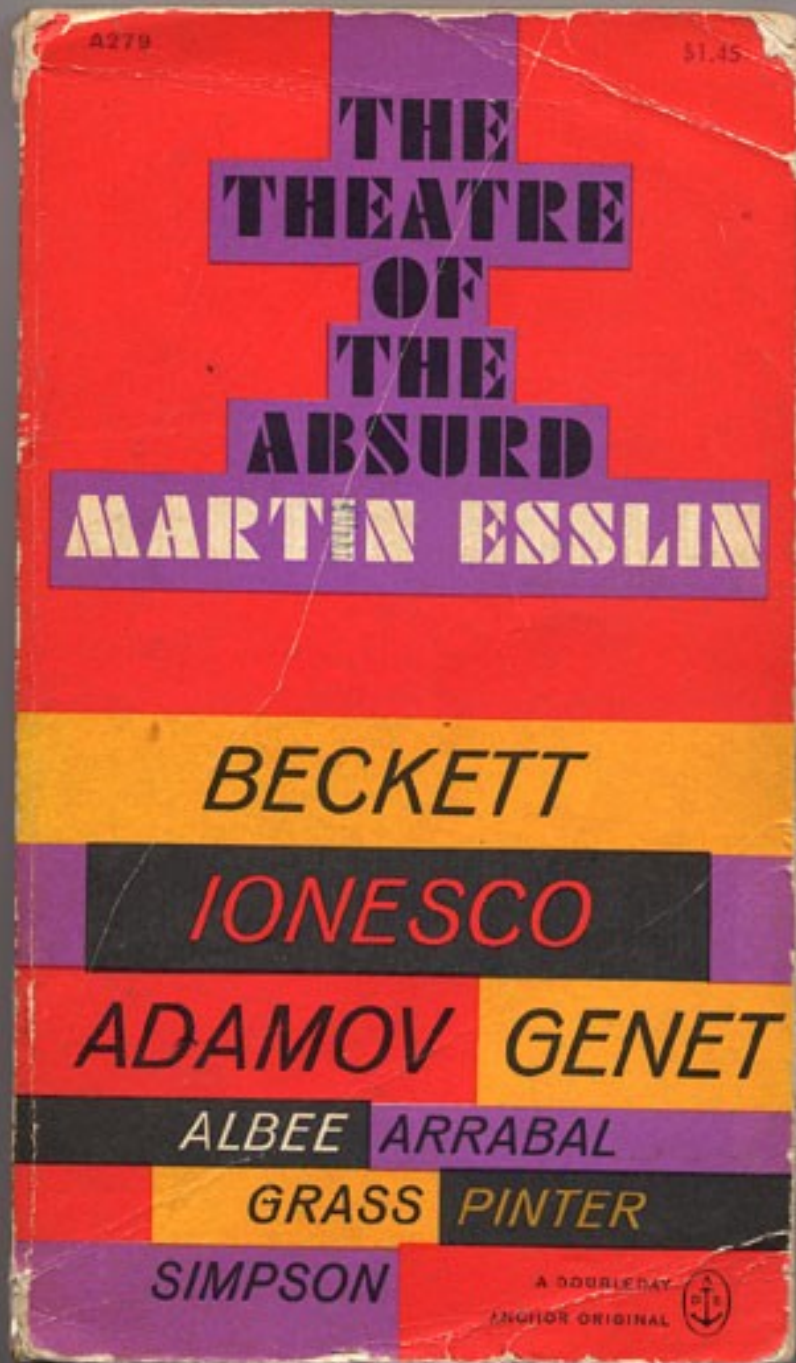
11. února 2018, Pavel Trtílek

- vznik: 50. léta 20. stol. ve Francii
- 60. léta: šíří se i mimo Francii
  - 1. fáze: uvádění překladů her francouzských autorů v zahraničí
  - 2. fáze: jejich poetika inspiruje tvorbu dramatiků mimo Francii
- nešlo o hnutí (žádný manifest), poetika absurdna vyplynula samovolně
- pojem „**absurdno**“:
  - z hudební terminologie (disharmonie, nesoulad)
  - nesmyslnost, nelogičnost, významový nesoulad...
  - „divadlo absurdna“ (théâtre de l'absurde, the theatre of the absurd, das Theater des Absurden)
  - ve Francii známé jako „nové divadlo“ (le nouveau théâtre)

MARTIN ESSLIN

(1918 – 2002)

- *Absurdní divadlo* (1961)
- jen 4 kapitoly dostupné v češtině: *Podstata, tradice a smysl absurdního divadla*
- návaznost na Camusův esej *Mýtus o Sisyfovi*
- jiné navrhované termíny pro absurdní divadlo: nové divadlo (uchytilo se ve Francii, viz nový román), antidrama, abstraktní divadlo, divadlo výsměchu, komický dance macabre...

- protesty některých autorů proti svému zařazení mezi představitele „absurdního divadla“ (např. Beckett, Ionesco s Esslinem polemizoval atd.)
- coby **hlavní představitele** absurdní dramatiky určil Esslin čtveřici autorů:
  - **Samuel Beckett**
  - **Eugène Ionesco**
  - **Jean Genet**
  - **Artur Adamov**
  - později k nim připojil **Harolda Pintera** (ten začal psát až koncem 50. let)

- **Poetika absurdního dramatu:**
  - proměna v užití dramatického jazyka – ztrácí sdělovací funkci
  - mizí schopnost (potřeba, nutnost) postav vzájemné komunikace (dorozumět se)
  - destrukce funkce řeči, situací a vztahu postav (konvenční drama je na dorozumění postav založeno)
  - některé podobnosti s **hudbou**:
    - dramatický text – partitura
    - inscenace – koncert
    - divák – posluchač hudebního koncertu

- **50. léta:**
  - první absurdní dramata uváděna v malých studiových divadlech (zejména levý břeh Seiny)
  - rozporuplné přijetí, později módní až snobská záležitost
  - režiséři ovlivněni Artaudem (Jean-Louis Barrault, Roger Blin, Nicolas Bataille, Roger Planchon...)
- **60. léta:**
  - kamenné scény přijaly tuto dramaturgii
  - poetika AD se stává novou konvencí, šíří se za hranice Francie (módní vlna i v Asii a Americe)
  - autoři se stávají „moderními klasiky“, režiséři jejich dramaturgií získávají věhlas
- **70. léta:**
  - odklon většiny autorů od této poetiky, která se stává spíše něčím jako **žánrem**

JEAN TARDIEU

(1903 – 1995)

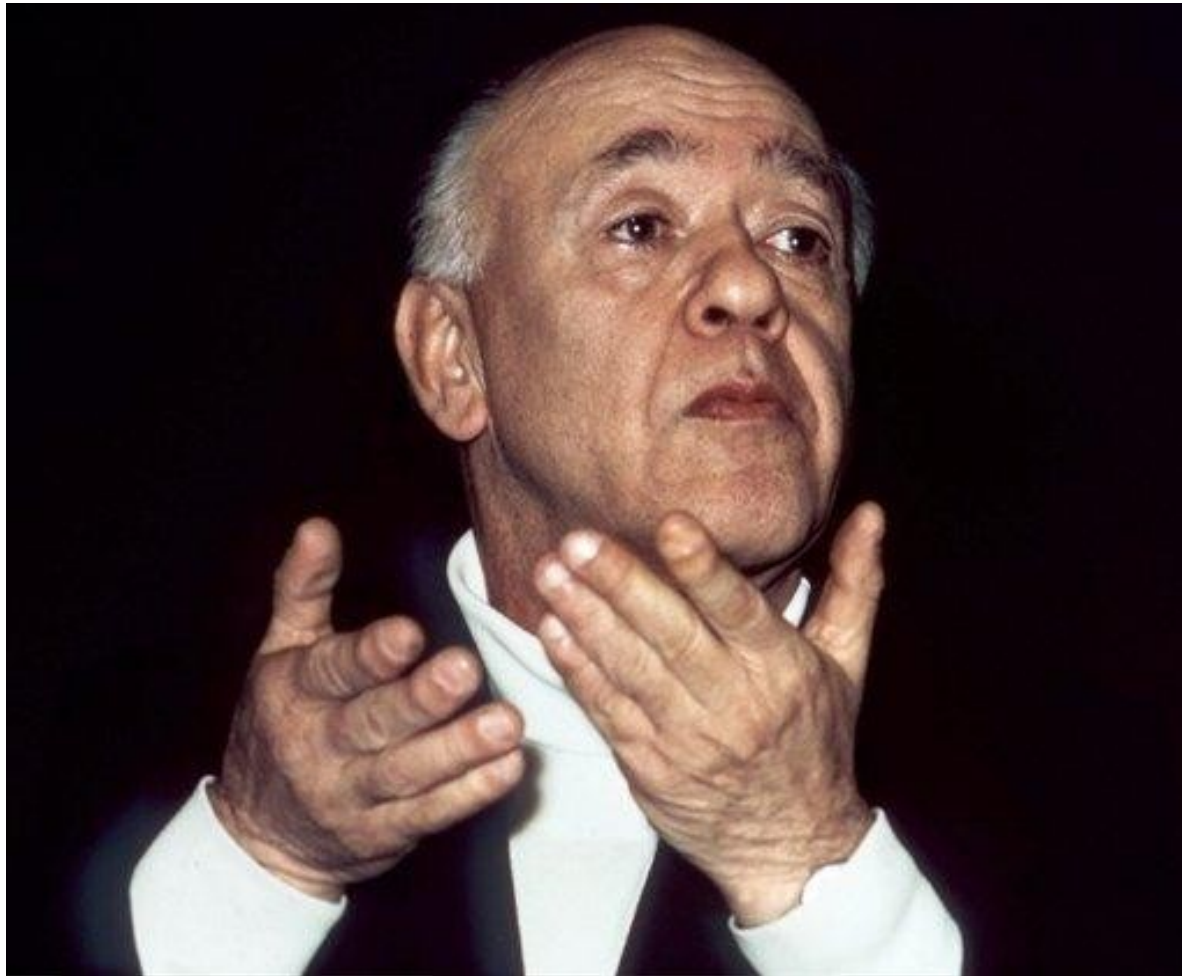

- experimentoval s jazykem, významy slov, rytmem, melodií, divadelní konvencemi...
- obdržel mnoho cen, u nás známá spíš jeho humorná poezie
- divadelní hry – desítky jednoaktovek, např.:
  - *Kdo je tam?* (1947, 1. hra s prvky AD)
  - *Okénko*
  - *Osvald a Zinaida mluví stranou*
  - *Jedno slovo za druhé*
  - *Nábytek*
  - *Na zámku bylo mnoho lidí*
  - *Faust a Yorick*

- experimentální hry:
  - na pomezí hudebního koncertu a divadelního představení
  - *Symfonická rozmluva*
  - *Sonáta a tři muži*
- celovečerní hry:
  - *Město beze spánku*
  - *Rituál prvního večera*

EUGÈNE IONESCO

(1912 – 1994)

- ***Plešatá zpěvačka***
  - psáno 1949, žánrově označeno jako „antidrama“ (protest proti konvenčnímu divadlu)
  - původně měl být název: ***Anglicky snadno a rychle***
  - uvedeno 1950 v Théâtre des Noctambules
  - režie: Nicolas Bataille
  - inscenace obnovena 1957 v **Théâtre de la Huchette**, uvádí se tam dodnes!!! (Rue de la Huchette, levý břeh Seiny)

Plešatá zpěvačka (fotka ze světové premiéry hry, 1950)

THEATRE DE LA HUCHEÏTE

créé en 1948

Dans ce théâtre se jouent, sans interruption depuis
le 16 février 1957,
les deux premières pièces de EUGENE IONESCO

La CANTATRICE CHAUVE
mise en scène de Nicolas BATAILLE

LA LEÇON
mise en scène de Marcel CUVELIER

pokladna a vstup do divadla Théâtre de la Huchette

interiér Théâtre de la Huchette

inscenace v Théâtre de la Huchette (současnost)

théâtre **HUCHETTE**
de la

23, rue de la Huchette, Paris - Tel. : (01) 43.26.38.99

plakát k dvojprogramu:
Plešatá zpěvačka,
Lekce (1957)

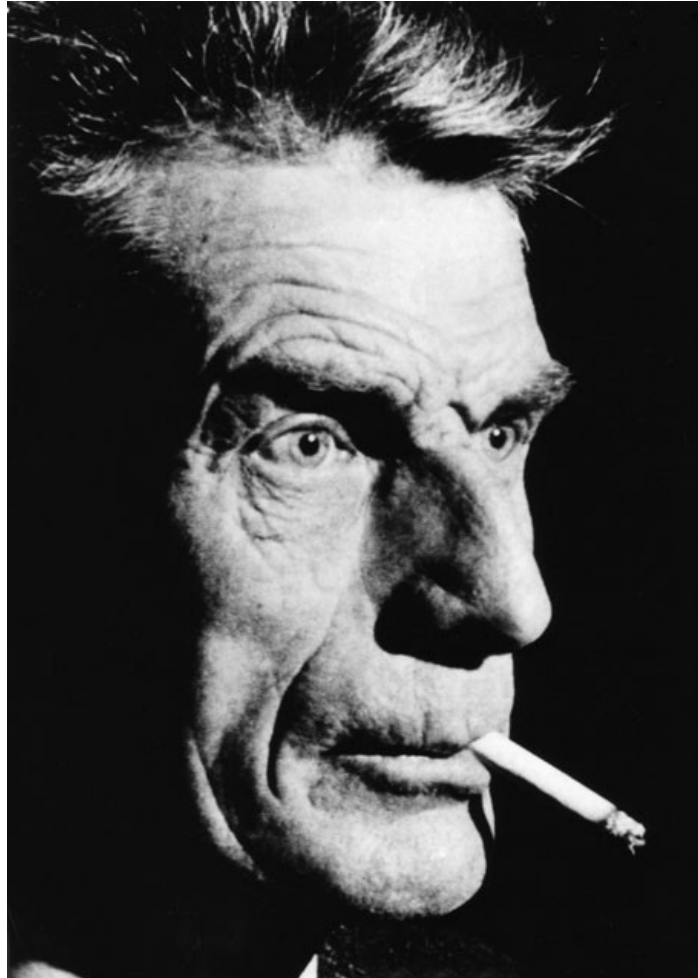
- *Pozdravy* (1950)
- *Lekce* (1951)
- *Židle* (1952)
- *Nový nájemník* (1955)
- *Improvizace Almy* (1956)
- *Scéna ve čtyřech* (1959)
- *Nenajatý vrah* (1959)
- *Nosorožec* (1959)
- *Král umírá* (1962)
- *Chodec vzduchem* (1963)
- *Macbett* (1972)
- *Ten strašný bordel!* (1973)
- *Člověk se zavazadly* (1975)
- *Cesta k mrtvým* (1980)

SAMUEL BECKETT

(1906 – 1989)

- původem z Irska (Dublin)
- psal anglicky i francouzsky
- 1938: se usadil v Paříži
- 1969: Nobelova cena
- **Čekání na Godota**
  - 1949 (rozepsáno již během války)
  - 1953 uvedeno v Théâtre Babylone (režie Roger Blin)
  - během prvních 2 let přes 500 repríz
  - postavy: Estragon, Vladimír, Pozzo, Lucky, Chlapec
  - kdo je Godot?

Čekání na Godota (obě fotky z Théâtre Babylone)

Konec hry (1957)

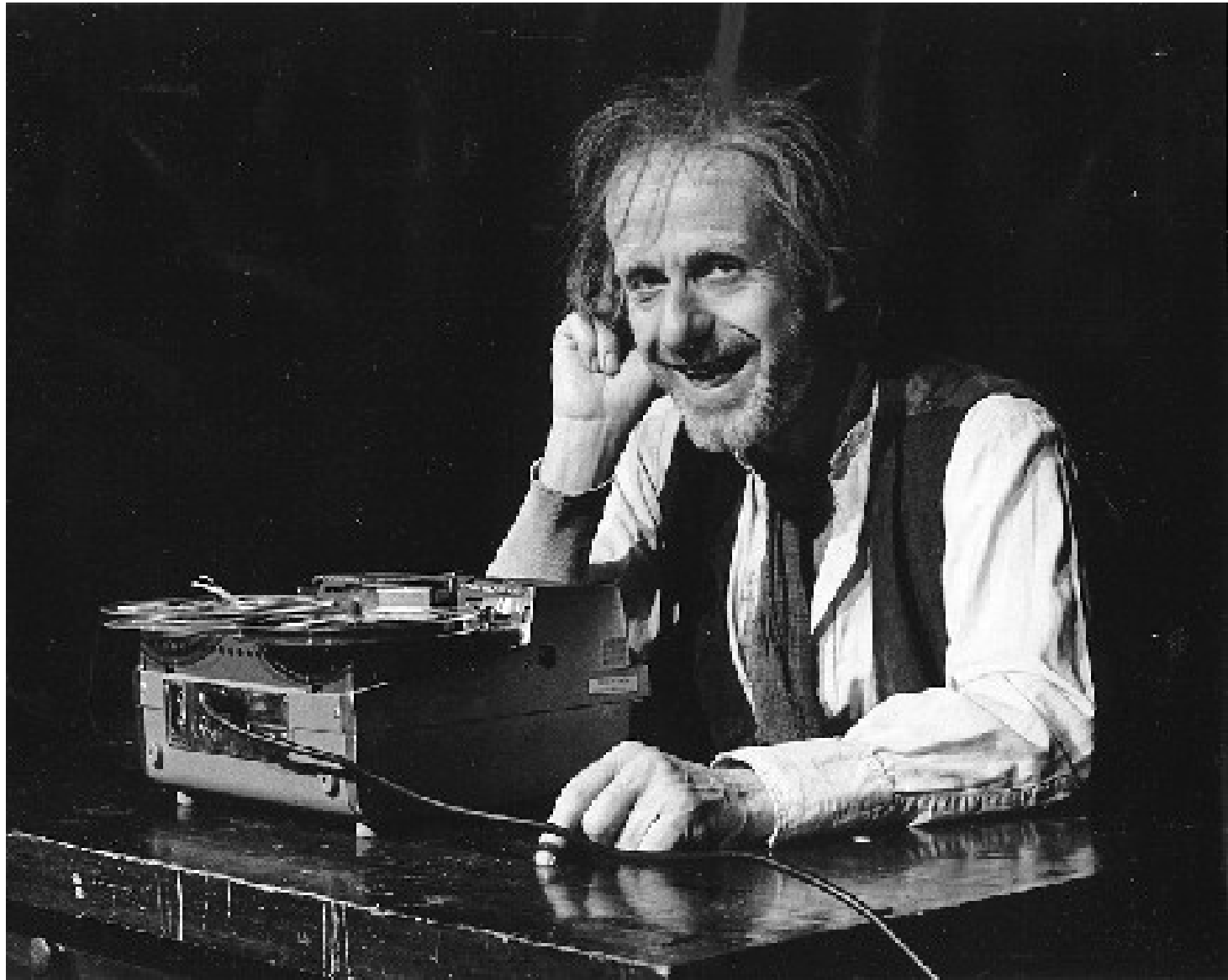

Akt beze slov I. (1957)

Akt beze slov II. (1961)

Krappova poslední páska (1958)

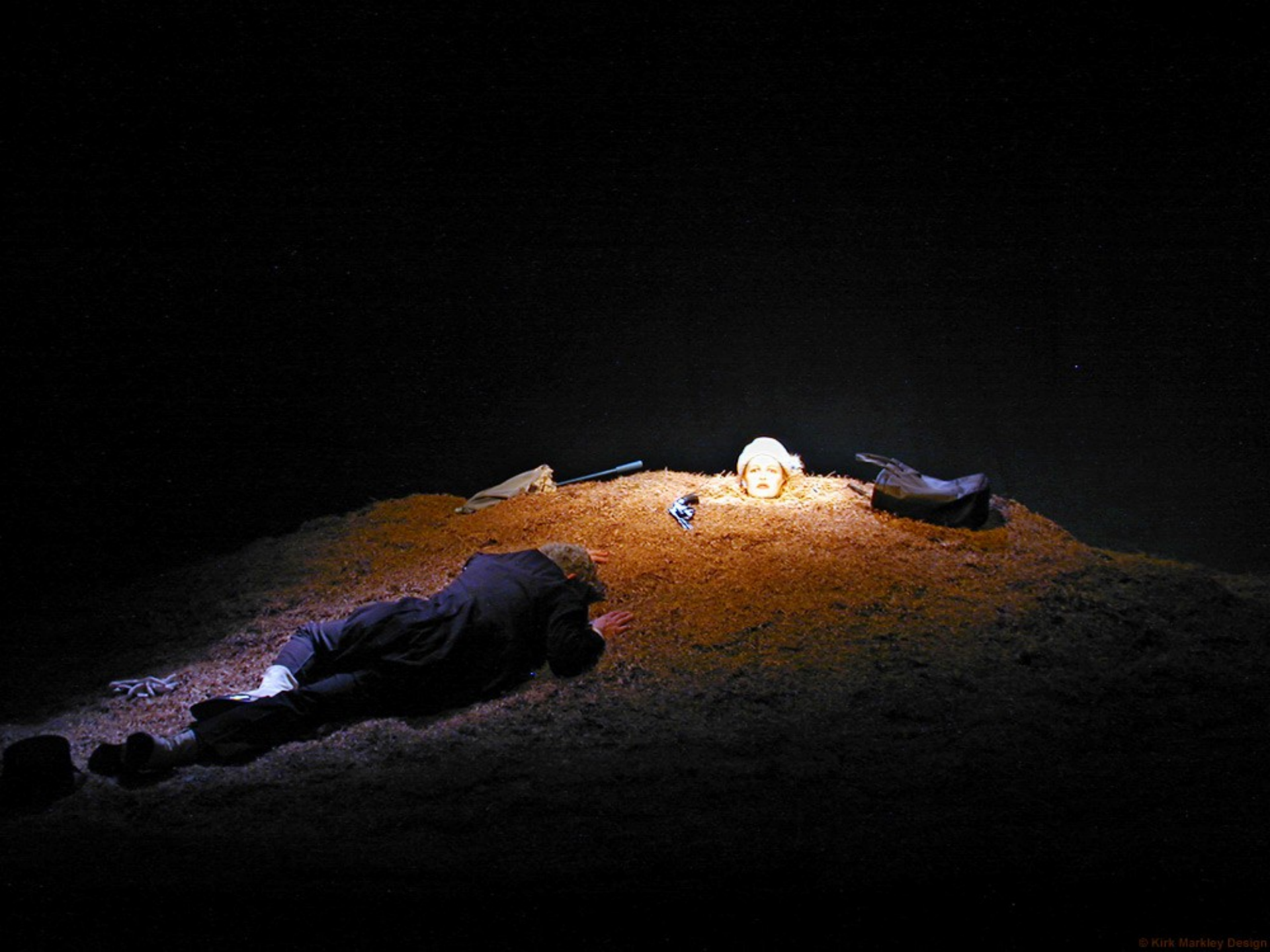

Šťastné dny (1963)

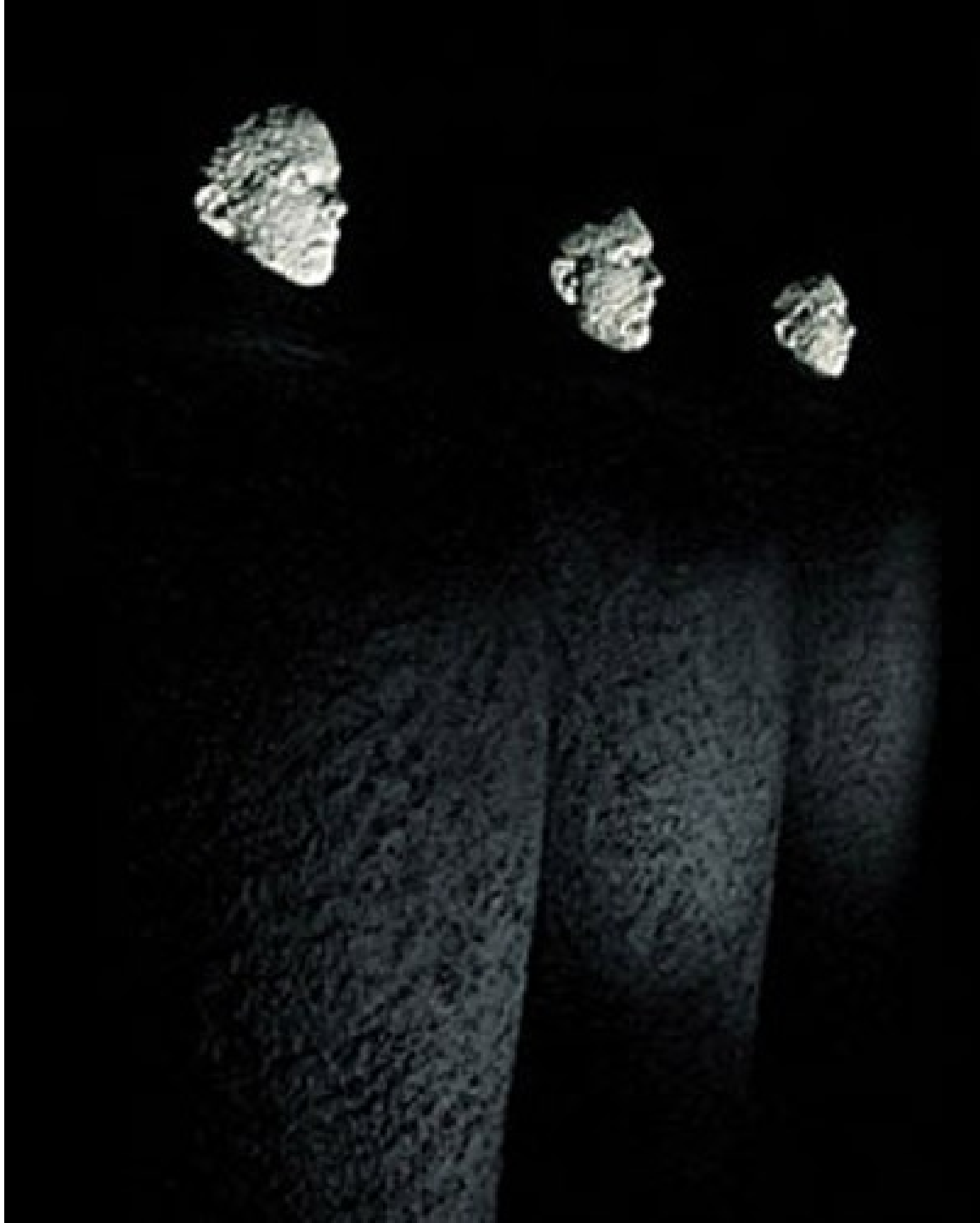

Hra (1963)

- monodramata (závěrečná fáze tvorby, 70. léta):
  - *Tenkrát*
  - *Dech*
  - *Ne já*
  - *Kroky*
  - *Sólo*
- rozhlasové hry:
  - *Žhnoucí popel*
  - *Slova a hudba*
  - *Všichni klesající*
  - *Crescendo*

JEAN GENET

(1910 – 1986)

- je otázka, zda ho skutečně řadit mezi představitele absurdního dramatu...
- divadelní hry:
  - *Služky* (1947)
  - *Balkon* (1956)
  - *Černoši* (1958)
  - *Paravány* (1961)
- *Deník zloděje* (autobiografický román)

rozhovor s Genetem (francouzsky):

<http://www.heimdallr.ch/Art/genetF.html>

ARTHUR ADAMOV

(1908 – 1970)

- raná tvůrčí fáze absurdní dramatiky:
  - *Parodie* (1947)
  - *Invaze* (1949)
  - *Všichni proti všem* (1952)
- epické divadlo brechtovského typu:
  - *Ping-pong* (1953)
  - *Paolo Paoli* (1957)
  - *Jaro '71* (1963)
- adaptace prozaických děl:
  - Kleistův *Rozbitý džbán*
  - Gogolovy *Mrtvé duše*

FERNANDO ARRABAL

(1932 – dosud)

- autor více než 100 her – např.:
  - *Fando a Lis* (1955)
  - *Piknik v poli* (přel. též jako *Piknik na frontě*)
  - *Hřbitov aut* (1959)
  - *Architekt a císař Asýrie* (1966)
  - *Babylonská věž* (1969)
  - *Sedm panických obřadů*:
    - 7 jednoaktovek (do češtiny přel. jen 6)
    - tzv. „panické divadlo“ (pokus o vlastní div. estetiku)
    - inspirace Artaudovým divadlem krutosti
- dále autor 14 románů, přes 800 básní a 7 filmů:
  - z filmů např.: *Guernica, Pohřeb sardinky, Poběžím jako splašený kůň, Ať žije smrt*
- 2016: host Měsíce autorského čtení (Větrné mlýny)

HAROLD PINTER

(1930 – 2008)

- 1. nefrancouzsky píšící „absurdista“
- původně herec
- ovlivněn Beckettem a Artaudem
- 2005: Nobelova cena
- divadelní hry:
  - *Pokoj* (1957)
  - *Narozeniny* (1957) 1. tzv. komedie hrozby
  - *Správce* (1960)
  - *Návrat domů* (1964)
  - *Krajina* (1968)
  - *Zrada* (1978)
  - atd.

Harold Pinter
(v Beckettově monodramatu *Krappova poslední páska*)

2. vlna absurdistů: autoři navazující na tvorbu francouzských absurdistů, mnohdy jen částí své tvorby:

- **VÁCLAV HAVEL**
- **SŁAWOMIR MROŻEK**
- **TADEUSZ ROŻEWICZ**
- **EDWARD ALBEE**
- **N. F. SIMPSON**
- a další...

DOPORUČENÁ LITERATURA:

- Esslin, Martin: ***Podstata, tradice a smysl absurdního divadla (kapitoly z knihy Absurdní divadlo)*** (Brno, 1996)
- Esslin, Martin: ***The Theatre of the Absurd*** (London, 1961)
- Styan, J. L.: ***Černá komedie***. (Praha, 1967)
- Hořínek, Zdeněk: ***Cesty moderního dramatu*** (Praha, 1995)
- Pötner, Paul: ***Experimentální divadlo*** (Praha, 1965)
- Camus, Albert: ***Mýtus o Sisyfovi*** (Praha, 1995)
- Fišer, Jan O.: ***Pohledy pod pokličku – hrst dojmů z Francie a rozhovory z literárního zákulisí*** (Praha, 1971)